

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Ruimtelijke onderbouwing

Uithuizermeeden, Windmolens

Gemeente Het Hogeland

Datum: 28 juli 2021

Projectnummer: 200109

ID: NL.IMRO.XXX

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Ligging besluitgebied	3
1.3	Juridisch-planologische situatie	4
1.4	Leeswijzer	6
2	Het project	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Toekomstige situatie	8
3	Beleid	10
3.1	Rijksbeleid	10
3.2	Provinciaal beleid	14
3.3	Regionaal beleid	18
3.4	Gemeentelijk beleid	18
4	Milieu- en omgevingsaspecten	20
4.1	Milieueffectrapportage	20
4.2	Bodem	20
4.3	Bedrijven en milieuzonering	21
4.4	Externe veiligheid	23
4.5	Slagschaduw	25
4.6	Geluid	27
4.7	Luchtkwaliteit	27
4.8	Water	28
4.9	Natuur	30
4.10	Archeologie	31
4.11	Cultuurhistorie	32
4.12	Verkeer en parkeren	32
5	Uitvoerbaarheid	34
5.1	Economische uitvoerbaarheid	34
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	34

Bijlagen:

- Bijlage 1: Onderzoek geluid en slagschaduw
- Bijlage 2: Onderzoek stikstofdepositie

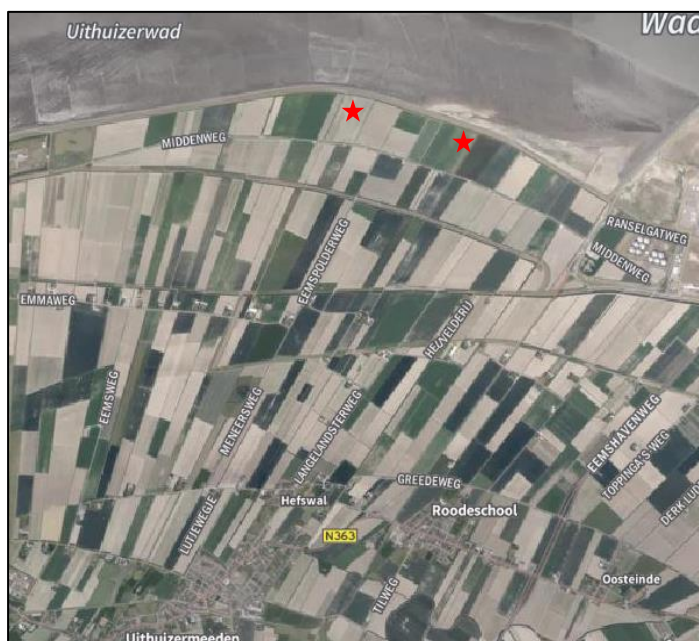
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

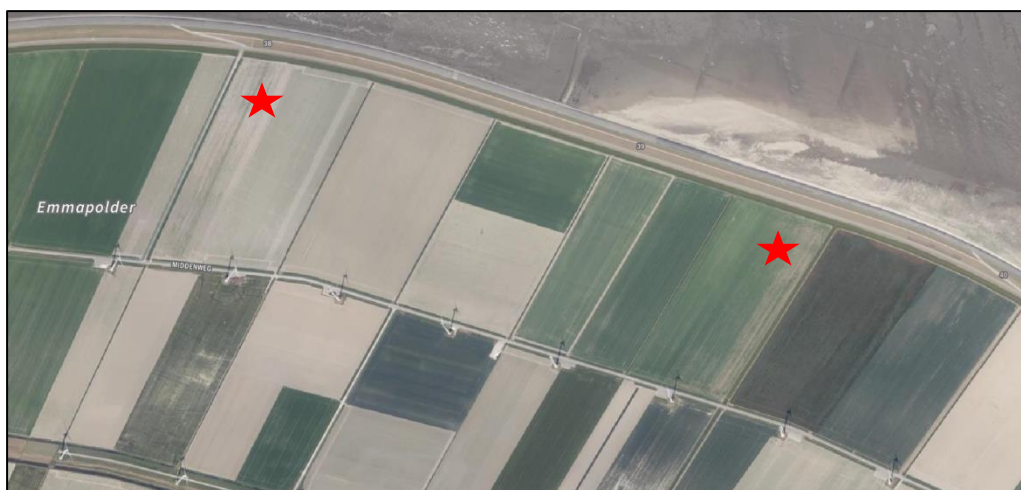
Al enkele jaren wordt door de Rijksoverheid, de provincie Groningen en de voormalige gemeente Eemsmond (thans: Het Hogeland) gesproken over de ontwikkeling van Windpark Eemshaven-West. In lijn met deze overheidsambitie in het kader van de opgave rondom de energietransitie bestaat het voornemen in dit gebied twee nieuwe windmolens te realiseren. De windmolens hebben elk een maximale ashoogte van 160 meter en een maximaal vermogen van 5,6 MW. De huidige juridisch-planologisch situatie staat het realiseren van de windmolen echter niet toe. Om de ontwikkeling alsnog mogelijk te maken bestaat het voornemen met toepassing van artikel 2.1 eerste lid onder c, in samenhang met artikel 2.12 eerste lid onder a sub 3, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een omgevingsvergunning te verlenen voor de realisatie van de beoogde windmolens. Bij het verlenen van een omgevingsvergunning geldt als voorwaarde dat sprake moet zijn van een goede ruimtelijke ordening en dat de motivering van het besluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevat. Voorliggend document voorziet hierin.

1.2 Ligging besluitgebied

De windmolens zijn beoogd aan de noordwestzijde van het kadastrale perceel 'gemeente Uithuizermeeden, sectie H, nummer 177' en de noordoostzijde van het kadastrale perceel 'gemeente Uithuizermeeden, sectie H, nummer 32'. De percelen maken onderdeel uit van de Emmapolder en bevinden zich ten noorden van de Middenweg, op nabije afstand van de Emmapolderdijk en de Waddenzee. Op de navolgende afbeeldingen zijn de globale ligging en begrenzing van het besluitgebied weergegeven. De exacte begrenzing van het besluitgebied is op de kaart behorende bij deze ruimtelijke onderbouwing weergegeven.

Globale ligging windmolens (rode sterren) in relatie tot de omgeving (Bron: PDOK viewer).

Globale ligging windmolens (rode sterren) bij benadering (Bron: PDOK viewer).

1.3 Juridisch-planologische situatie

Ter plaatse van het besluitgebied vormen diverse bestemmingsplannen de geldende juridisch-planologische situatie. Hierna wordt op de diverse plannen ingegaan.

– *Bestemmingsplan Facetregeling geitenhouderijen*

Met dit bestemmingsplan worden aan de nieuwvestiging en uitbreiding van bestaande geitenhouderijen regels verbonden. Aangezien dit project geen raakvlakken heeft met dit onderwerp is de regeling van dit thematische bestemmingsplan niet van toepassing op voorliggende situatie.

– *Facetbestemmingsplan Eemsmond Gebouwd Erfgoed*

Het 'Facetbestemmingsplan Eemsmond Gebouwd Erfgoed' richt zich op het beschermen van het gebouwde erfgoed binnen de voormalige gemeente Eemsmond. Aangezien er in het besluitgebied geen gebouwde erfgoed aanwezig is, is de regeling van dit thematische bestemmingsplan niet van toepassing op voorliggende situatie.

– *Agrarische bouwpercelen (provinciaal inpassingsplan)*

Dit provinciale inpassingsplan voorziet in een regeling wat betreft agrarische bouwpercelen. Aangezien het besluitgebied momenteel geen onderdeel uitmaakt van een agrarisch bouwperceel en het initiatief hier ook geen betrekking op heeft, is dit plan ook niet van toepassing op het initiatief.

– *Facetbestemmingsplan mini-windturbines*

Met het 'Facetbestemmingsplan mini-windturbines' zijn voor de voormalige gemeente Eemsmond regels geformuleerd op basis waarvan kleine windturbines kunnen worden mogelijk gemaakt. De kleine windturbines zijn speciaal ontwikkeld voor de toepassing in woonwijken en op of naast gebouwen en bedoeld voor de eigen energiewinning. Aangezien voorliggend initiatief geen betrekking heeft op kleine windturbines bevat dit thematische bestemmingsplan geen regels voor dit initiatief.

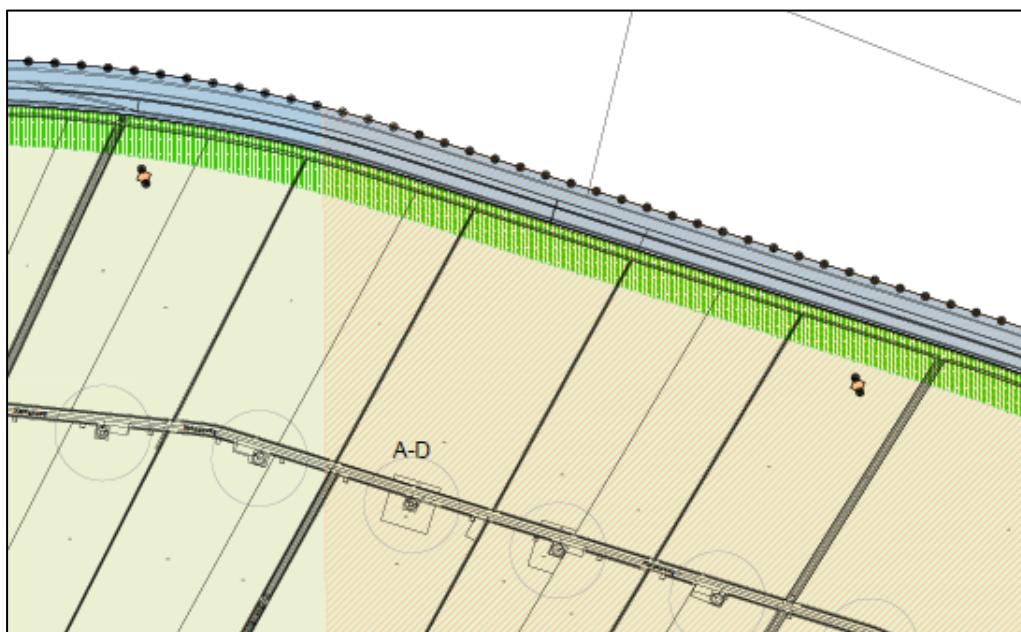
– *Facetbestemmingsplan gebruiksregeling woonbestemmingen*

Het 'Facetbestemmingsplan gebruiksregeling woonbestemmingen' voorziet in een uniforme regeling wat betreft zaken als kamerverhuur, logies en pension voor de voormalige gemeente Eemsmond. Gelet op het feit dat ter plaatse van het besluitgebied geen sprake is van een woonfunctie en er ook geen toekomstige woonfunctie wordt beoogd, heeft dit bestemmingsplan geen invloed op voorliggend project.

– *Bestemmingsplan Buitengebied en Herziening bestemmingsplan Buitengebied*

Tot slot geldt ter plaatse van het besluitgebied het bestemmingsplan 'Buitengebied'. Dit bestemmingsplan is als gevolg van een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op een aantal punten aangepast door middel van het bestemmingsplan 'Herziening bestemmingsplan Buitengebied'. Op basis van dit bestemmingsplan kent het besluitgebied de bestemming 'Agrarisch - Dijkenlandschap' met de functieaanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grootschalig open gebied'. De oostelijke windmolen bevindt zich daarnaast binnen de gebiedsaanduiding 'geluidzone - industrie'. De gebiedsaanduiding 'vrijwaringszone - waterkering' ligt op nabijgelegen afstand van beide windmolens.

Op basis van de voornoemde bestemming zijn de gronden bestemd voor agrarisch grondgebruik en cultuurgrond. Gebouwen en overkappingen zijn uitsluitend binnen een bouwvlak toegestaan. Voor windturbines geldt dat deze enkel ter plaatse van een daarvoor opgenomen aanduiding zijn toegestaan. Ondergeschikt aan de agrarische bestemming zijn de gronden als gevolg van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grootschalig open gebied' bestemd voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het grootschalig open gebied. De aanduiding 'vrijwaringszone - waterkering' regelt aanvullend de bescherming van de functie van de aanwezige waterkering. Binnen de 'geluidzone - industrie' stelt bouw- en gebruiksregels aan geluidsgevoelige objecten en gebouwen, hetgeen een windmolen niet is.

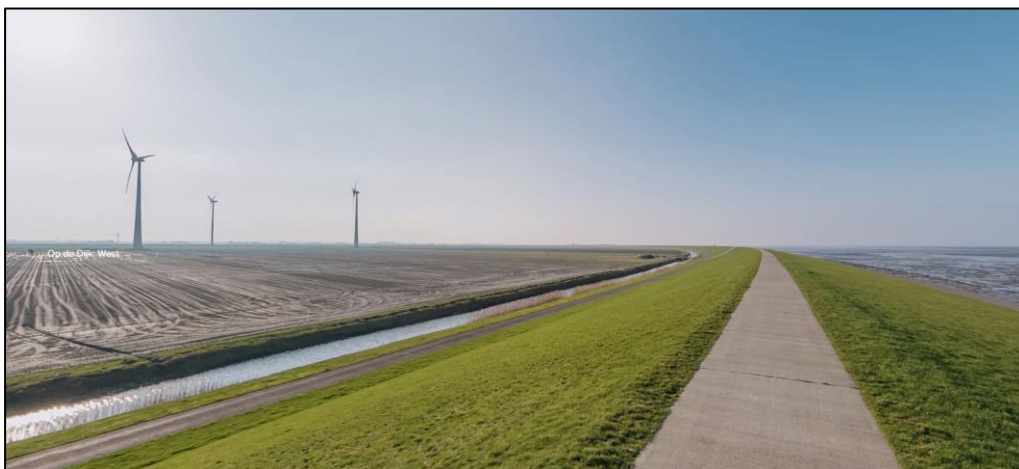
De ligging van beide windmolens in relatie tot het bestemmingsplan Buitengebied (Bron: SAB).

Vanwege het ontbreken van een specifieke aanduiding voor een windturbine is het realiseren van de beoogde windmolens in het besluitgebied niet mogelijk. Om die reden bestaat het voornemen via toepassing van artikel 2.1 eerste lid onder c, in samenhang met artikel 2.12 eerste lid onder a sub 3, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een omgevingsvergunning te verlenen voor het juridisch-planologisch toestaan van de bouw van deze windmolens in het besluitgebied.

1.4 Leeswijzer

Deze ruimtelijke onderbouwing bestaat uit vijf hoofdstukken. Na het inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de huidige en toekomstige situatie van het besluitgebied. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van het ruimtelijke beleidskader van de verschillende overheden waaraan het project moet voldoen. Hoofdstuk 4 bespreekt de haalbaarheid voor wat betreft de milieu- en omgevingsaspecten. Het vijfde en laatste hoofdstuk is gewijd aan de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid.

activiteiten. De dichtstbijzijnde (bedrijfs)woningen bevinden zich op meer dan twee kilometer afstand. De navolgende afbeelding toont de huidige situatie van het besluitgebied en haar omgeving ter hoogte van de westelijke windmolen weer.

Huidige situatie besluitgebied ter hoogte van de westelijke windmolen (Bron: The Imagineers).

2.2 Toekomstige situatie

Windpark Eemshaven-West

Nederland heeft in het kader van de klimaatopgave en energietransitie een opgave wat betreft het opwekken van duurzame energie. Windenergie is één van de vormen van energieopwekking die daarbinnen een belangrijke rol speelt. Het Rijk maakt hierover afspraken samen met de provincies. De provincie Groningen heeft gekozen voor de ontwikkeling van windparken binnen drie concentratiegebieden, waaronder het gebied Eemshaven-West. In het gebied spelen meerdere ideeën van verschillende initiatiefnemers voor de realisatie van windmolens. Om de planvorming rondom het Windpark Eemshaven-West verder te brengen hebben het Rijk, de provincie Groningen en de voormalige gemeente Eemsmond (thans: Het Hogeland) in 2014 gezamenlijk het zoekgebied bepaald, waarna in 2016 een milieueffectenstudie is gepubliceerd. In de milieueffectenstudie zijn voor verschillende ontwikkelscenario's de milieueffecten inzichtelijk gemaakt, evenals de technische en economische uitvoerbaarheid. De verdere realisatie van het windpark bevindt zich momenteel nog in een voorbereidende planfase.

Besluitgebied

Door Wintermolen B.V. bestaat nu het voornemen in het gebied van Windpark Eemshaven-West twee windmolens te realiseren. De windmolens zijn beoogd aan de noordwestzijde respectievelijk noordoostzijde van de kadastrale percelen 'gemeente Uithuizermeeden, sectie H, nummer 177/32'. Het gaat om windmolens met een maximale ashoogte van 160 meter en een maximaal vermogen van 5,6 MW. De windmolens worden gebouwd op een betonnen fundering met een bruto vloeroppervlakte van ongeveer 400 m². Bij iedere windmolen wordt eveneens één parkeerplaats gerealiseerd zodat de bezoekers voor service en onderhoud van parkeergelegenheid zijn voorzien. Met de positie van de windmolens op nabije afstand van de Emmapolderdijk worden de beoogde windmolens in de herkenbare lijnenpatronen van de Emmapolder gepositioneerd. Het is de bedoeling dat bij de verdere ontwikkeling van het Windpark

Eemshaven-West meerdere windmolens in dezelfde lijn worden geplaatst, zodat een derde lijn met windmolens in de Emmapolder ontstaat parallel aan de bestaande land-schappelijke lijnelementen en de windmolens onderdeel (gaan) uitmaken van een parkopstelling. De navolgende afbeelding geeft de beoogde situatie weer. In de verder-omgeving zijn daarbij zowel de huidige windmolens afgebeeld als de toekomstige windmolens in het gebied. Voorliggend initiatief heeft slechts betrekking op twee windmolens. Voor de overige windmolens wordt een afzonderlijke ruimtelijke procedu-re doorlopen.

Beoogde situatie besluitgebied en omgeving, gezien vanuit het noorden waarbij de twee windmolens uit dit project globaal geel zijn aangeduid (Bron: Wintermolen B.V.).

Beoogde situatie besluitgebied en omgeving, gezien vanuit het oosten waarbij de twee windmolens uit dit project globaal geel zijn aangeduid (Bron: Wintermolen B.V.).

3 Beleid

3.1 Rijksbeleid

3.1.1 *De Nationale Omgevingsvisie*

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) biedt een duurzaam perspectief voor de leefomgeving met ambities. In deze NOVI worden de nationale belangen in de fysieke leefomgeving en de daaruit voortkomende opgaven beschreven. Er worden vier prioriteiten voor Nederland geformuleerd:

- ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- duurzaam economisch groeipotentieel;
- sterke en gezonde steden en regio's;
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Om beleidskeuzes op een heldere en voorspelbare manier te maken, hanteert de NOVI drie afwegingsprincipes, die helpen bij het prioriteren en afwegen van de verschillende belangen en opgaven;

1. Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies: in het verleden is scheiding van functies vaak te rigide gehanteerd. Er wordt weer gezocht naar maximale combinatiemogelijkheden tussen functies, gericht op een efficiënt en zorgvuldig gebruik van ruimte.
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal: er moet altijd gekeken worden naar de context van het gebied. Keuzes in verschillende gebieden kunnen daarom verschillen.
3. Afwentelen wordt voorkomen: het is van belang dat onze leefomgeving zoveel mogelijk voorziet in mogelijkheden en behoeften van de huidige generatie van inwoners zonder dat dit ten koste gaat van toekomstige generaties.

Toetsing

In de NOVI is veel aandacht voor het waarmaken van de ambitie om een CO₂-arme energievoorziening te hebben. Wat betreft windenergie op land is de Structuurvisie Wind op Land (zie paragraaf 3.1.3) het geldende beleidskader. Wel wordt in de NOVI te kennen gegeven dat de doelstelling uit deze visie om in 2020 6.000 MW wind op land te hebben niet wordt behaald en dat daarvoor grootschalige en kleinere windparken nodig zijn. In algemene zin geldt dan ook dat nieuwe windmolens in Nederland welkom zijn om aan onze nationale energiedoelen te kunnen voldoen.

3.1.2 ***Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)***

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) bepaalt welke uitspraken van het kabinet bedoeld zijn om kaders te stellen aan de ruimtelijke besluitvormingsmogelijkheden op lokaal niveau. Het gaat onder meer om nationale belangen als Rijksvaarwegen, Defensie, Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland), Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, Elektriciteitsvoorziening, Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen en Primaire waterkeringen. Slechts daar waar een directe doorwerking niet mogelijk is, bij de Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) en bij de Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde is gekozen voor indirecte

doorwerking via provinciaal medebewind. Ten aanzien van de begrenzing van de EHS (thans: NNN) is bepaald dat niet het rijk, maar de provincies die grenzen (nader) bepalen.

In de SVIR is aangegeven dat het Rijk drie hoofddoelen heeft:

- a) het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijke economische structuur van Nederland;
- b) het verbeteren, in stand houden en ruimtelijk zeker stellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- c) het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

De drie hoofddoelen van het ruimtelijk en mobiliteitsbeleid kennen nationale opgaven, die regionaal neerslaan. Voor alle nationale opgaven worden Rijksinstrumenten ingezet, waarbij financiering slechts één van de instrumenten is. Ook decentrale overheden en marktpartijen dragen bij aan de realisatie van nationale opgaven. De SVIR bepaalt welke kaderstellende uitspraken van het kabinet bedoeld zijn om beperkingen te stellen aan de ruimtelijke besluitvormingsmogelijkheden op lokaal niveau.

Toetsing

Eén van de nationale belangen uit de SVIR betreft het realiseren van ruimte voor het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening en energietransitie. De Eemshaven wordt binnen de SVIR genoemd als locatie voor de vestiging van energiecentrales ter versterking van de Energyport (Noord-)Nederland als internationaal energieknooppunt. Het Rijk werkt samen met de provincies verder uit waar ruimte is voor windenergie. Dit is gebeurd in de Structuurvisie Wind op Land (zie navolgende paragraaf). Met voorliggend project wordt in ieder geval een bijdrage geleverd aan het verwezenlijken van de energietransitie en het realiseren van een bron van duurzame energiewekking. Daarmee is dit project in lijn met de Rijksambities, zoals verwoord in de SVIR.

3.1.3 Structuurvisie Wind op Land

De Structuurvisie Wind op Land (SWOL) is een uitwerking van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en is op 28 maart 2014 door het kabinet vastgesteld. In de SWOL presenteert het kabinet een ruimtelijk plan voor de doorgroei van windenergie op het grondgebied van Nederland (land en grote wateren, doch niet de Noordzee). De SWOL bevestigt de doelstelling om in 2020 een opwekkingsvermogen van ten minste 6.000 MW operationeel te hebben. In de SWOL geeft het kabinet aan op welke manier dit mogelijk is en wie verantwoordelijk is voor het aanwijzen van de ruimte voor deze windturbines. Hiervoor worden drie soorten beleid gepresenteerd. Allereerst geeft het kabinet een visie op basis van welke principes ruimte voor windenergie moet worden gevonden. Dit zijn de principes: bundeling in gebieden die geschikt zijn voor plaatsing van grote turbines en bij het ruimtelijke ontwerp van windturbineprojecten aansluiten bij de hoofdkenmerken van het landschap. Vervolgens wijst het kabinet concrete gebieden aan die geschikt zijn voor grootschalige windturbineparken (> 100 MW). Tot slot beschrijft het kabinet de taakverdeling tussen Rijk en provincies bij het ruimtelijk mogelijk maken van windenergie en de prestatieafspraken die daarover met het IPO zijn gemaakt. De plaatsingsstrategie is een belangrijke taak voor de provinciale over-

heden. Het gaat hierbij onder meer om mogelijke bundeling van initiatieven en afstemming op landschapstypen of combinatie met infrastructuur en bedrijventerreinen.

Toetsing

In de SWOL zijn gebieden aangewezen voor grootschalige windenergie. De Eemshaven is één van deze gebieden. Het gebied Eemshaven-West valt daarentegen buiten de begrenzing van dit gebied. Wel noemt de SWOL als uitvoeringsactie dat de provincie Groningen onderzoek doet naar de uitbreiding van de mogelijkheden voor windenergie ten westen van het gebied Eemshaven. De beoogde windmolens in het besluitgebied vallen binnen deze uitvoeringsactie en leveren een bijdrage aan het realiseren van de algemene doelstelling wat betreft het mogelijk maken van voldoende energieopwekking door middel van windenergie. Het project sluit daarom aan bij de ambities van de SWOL.

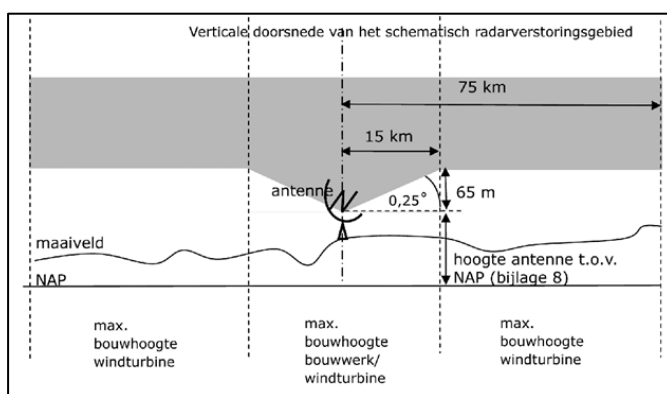
3.1.4 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevestigt in juridische zin die kaderstellende uitspraken. Het gaat onder meer om nationale belangen als Rijkswegen, Defensie, Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland), Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, Elektriciteitsvoorziening, Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen en Primaire waterkeringen.

Door de nationale belangen vooraf in bestemmingsplannen te borgen, wordt met het Barro bijgedragen aan versnelling van de besluitvorming bij ruimtelijke ontwikkelingen en vermindering van de bestuurlijke drukte.

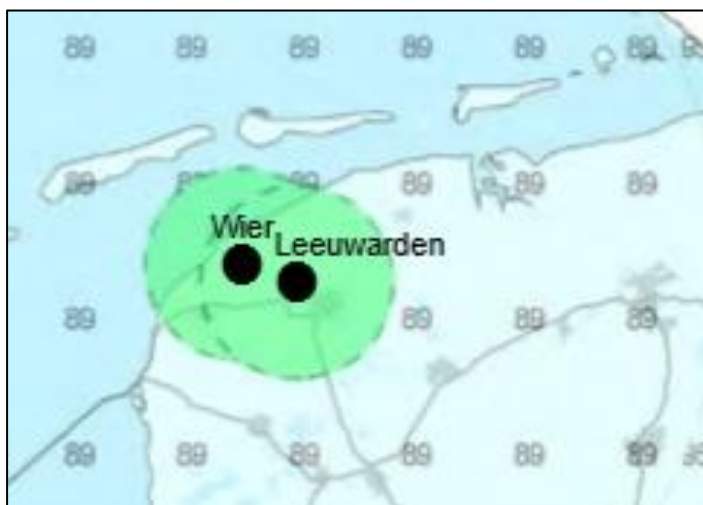
Toetsing

Voor de verschillende militaire vliegvelden in Nederland geldt dat rondom de vliegbases geen hoge bebouwing gerealiseerd mag worden om geen belemmering te vormen voor de radar- en communicatieapparatuur. Het besluitgebied maakt onderdeel uit van het radarverstoringsgebied van het (militaire) radarstation Leeuwarden. De Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevat in artikel 2.4 regels ten aanzien van de bouwbeperkingen in relatie tot radarverstoringsgebieden. Voor windturbines geldt dat tot een afstand van 75 kilometer beperkingen gesteld worden aan de tiphoogte. Een en ander is in de onderstaande afbeelding schematisch weergegeven en ook als zodanig opgenomen in het Barro.

Overzicht bepalen bouwbeperkingen radarverstoringsgebieden (Bron: Rijksoverheid).

Vervolgens is in bijlage 8.4 van het Rarro inzichtelijk gemaakt welke maximum tiphoogte geldt (zie navolgende uitsnede). Hieruit volgt dat het ter plaatse van het besluitgebied gaat om een maximale hoogte van 89 meter ten opzichte van NAP.

Uitsnede bijlage 8.4 Rarro, radarstations en radarverstoringsgebieden (Bron: Rijksoverheid).

Met een ashoogte van 160 meter wordt niet voldaan aan de gestelde maximum hoogte van het radarverstoringsgebied. Formeel dient daarom een onderzoek te worden uitgevoerd naar de verstoring van het radarbeeld als gevolg van de realisatie van de windmolen in het besluitgebied.

In 2017 heeft TNO een radarverstoringsonderzoek¹ uitgevoerd voor windpark Oostpolder. Dit windpark bestaat uit 10 windturbines en maakt onderdeel uit van hetzelfde windturbine concentratiegebied als voorliggend project. De windturbines uit windpark Oostpolder hebben met een ashoogte van 166 meter en een rotordiameter van 145 meter. Uit het onderzoek volgt dat het windpark Oostpolder op de toetsingshoogte van 1.000 voet ruimschoots voldoet aan de minimale detectiekans van 90% die door het ministerie van Defensie wordt geëist. Afhankelijk van de onderzochte variant werd een detectiekans van 96% dan wel 97% berekend. Op basis van deze onderzoeksresultaten wordt aangenomen dat ook als gevolg van de beoogde windmolen uit dit project wordt voldaan aan de eisen van Defensie. Er worden dan ook geen belemmeringen verwacht wat betreft radarverstoring als gevolg van dit project.

3.1.5 Ladder voor duurzame verstedelijking

Vanuit het Rijk wordt een zorgvuldig gebruik van de schaarse ruimte bevorderd. Hiervoor is de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd en als procesvereiste opgenomen in artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Het doel dat hiermee wordt beoogd is het stimuleren van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik en het bewerkstelligen van een goede ruimtelijke ordening, onder meer door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden, het bevorderen van vraaggerichte programmering en het voorkomen van overprogrammering. Met de ladder wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke besluiten

¹ TNO (2017). Radarverstoringsonderzoek windpark Oostpolder Eemshaven. Referentie: DHW-TS-2017-0100304491. 27 maart 2017.

nagestreefd. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling moet daarom altijd worden afgewogen en gemotiveerd. Daarbij moet een beschrijving worden gegeven van de behoefte aan de betreffende ontwikkeling. Indien de ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied mogelijk wordt gemaakt, dient te worden gemotiveerd waarom de ontwikkeling niet binnen bestaand stedelijk gebied wordt voorzien.

Toetsing

Wat onder stedelijke ontwikkeling wordt verstaan is in het Bro opgenomen. Een stedelijke ontwikkeling is volgens het besluit 'een ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen'. In lijn met jurisprudentie wordt de realisatie van een windmolen niet gezien als een stedelijke ontwikkeling zoals bedoeld in het Bro. Daarom is een toets aan de Ladder voor duurzame verstedelijking niet noodzakelijk voor voorliggend project.

Conclusie

Het Rijksbeleid vormt geen belemmering voor voorliggend project.

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Structuurvisie Eemsmond - Delfzijl

In de Structuurvisie Eemsmond - Delfzijl worden 15 ruimtelijke projecten in het gebied van de Eemsdelta besproken. Met de structuurvisie wordt een ruimtelijk en milieukundig kader geboden waarbinnen de planvorming voor de projecten verder kan worden gebracht. Daarbij is gekeken naar de individuele en cumulatieve passendheid van de projecten binnen de beschikbare milieugebruiksruimte. Ten behoeve van de structuurvisie is ook een MER opgesteld.

Toetsing

In de structuurvisie wordt het windpark Eemshaven West als ruimtelijk project genoemd. Aangegeven wordt dat het project voorziet in de realisatie van een nieuw windpark in een agrarisch gebied. Het agrarisch gebruik kan richting de toekomst worden voortgezet. Genoemd wordt dat binnen het windpark reeds bestaande turbines in de Emmapolder aanwezig zijn en dat er zich kansen voordoen om in ten noorden en zuiden van deze turbines nieuwe reguliere turbines te plaatsen. Ten westen van de bestaande turbines wordt gesproken over testvelden voor windturbines. Uit de MER die is uitgevoerd voor de structuurvisie volgt dat het voorkeursalternatief uitvoerbaar is. Voorliggend project past binnen deze beleidsambities.

3.2.2 *Omgevingsvisie Groningen*

De provincie Groningen heeft in februari 2021 haar meest recente omgevingsvisie vastgesteld. In de omgevingsvisie geeft de provincie haar visie op de fysieke leefomgeving. Deze visie heeft de provincie opgedeeld in vijf samenhangende thema's waaruit elf provinciale belangen voortvloeien:

- *Ruimte:*
 - 1 Ruimtelijke kwaliteit
 - 2 Aantrekkelijk vestigingsklimaat
 - 3 Ruimte voor duurzame energie
 - 4 Vitale landbouw
- *Natuur en landschap*
 - 5 Beschermen landschap en cultureel erfgoed
 - 6 Vergroten biodiversiteit
- *Water*
 - 7 Waterveiligheid
 - 8 Schoon en voldoende water
- *Mobiliteit*
 - 9 Bereikbaarheid
- *Milieu*
 - 10 Tegengaan milieuhinder
 - 11 Gebruik van de ondergrond

Toetsing

Het besluitgebied maakt onderdeel uit van het Waddengebied, dat zich kenmerkt door het grootschalige open karakter. De provincie zet in op het beschermen van deze landschappelijke kwaliteiten. Het besluitgebied maakt onderdeel uit van een polderlandschap dat wordt gekenmerkt door aanwezige lijnenpatronen en het grootschalige en open karakter. Door de windmolens qua positie op nabije afstand van het lijnvormige element van de Emmapolderdijk te positioneren blijven de huidige kenmerken van het landschap overeind. Verder is in de Omgevingsvisie wat betreft windenergie op land aangegeven dat de provincie Groningen een taakstelling heeft om maximaal 855,5 MW aan windenergie te realiseren. De provincie zet daarbij in op de concentratie van deze windmolens in een drietal gebieden, namelijk de Eemshaven, Delfzijl en nabij de N33. Met voorliggend project wordt aan het realiseren van deze provinciale ambitie een concrete bijdrage geleverd. De beoogde windmolens maken namelijk onderdeel uit van het concentratiegebied Eemshaven. In de omgevingsverordening van de provincie Groningen zijn de exacte regels voor de realisatie van windmolens vastgelegd. Daar wordt in de navolgende paragraaf aan getoetst. Hieruit volgt dat het project past binnen de gestelde regels. Dit tezamen maakt dat voorliggend project aansluit bij de provinciale ambities uit de provinciale omgevingsvisie.

3.2.3 *Omgevingsverordening Groningen*

De omgevingsverordening bevat de regels voor de fysieke leefomgeving in de provincie Groningen. In de verordening zijn regels opgenomen wat betreft de thema's ruimtelijke ordening, water, infrastructuur, milieu en ontgrondingen. De regels zijn grotendeels tot stand gekomen op basis van de doelstellingen zoals die in de provinciale omgevingsvisie zijn opgenomen.

Toetsing

Op grond van de Omgevingsverordening Groningen (geconsolideerde versie d.d. februari 2021) is het besluitgebied gelegen in het *Concentratiegebied grootschalige windenergie*. Voor het oprichten van windturbines in gebieden die zijn aangewezen als concentratiegebied voor grootschalige windenergie is in de verordening het volgende bepaald:

Artikel 2.41.4 Concentratiegebieden grootschalige windenergie

Een bestemmingsplan kan voorzien in de oprichting van windturbines met bijbehorende voorzieningen binnen de op kaart 5 aangegeven 'concentratiegebieden grootschalige windenergie', op voorwaarde dat:

- a de windturbines deel gaan uitmaken van een park- of lijnopstelling; en
- b ze geen grotere wieklengte hebben dan twee derde van de ashoogte.

Op basis van artikel 2.41.4 sub a van de verordening moet de beoogde nieuwe windturbine onderdeel gaan uitmaken van een park- of lijnopstelling. Daarmee is niet gezegd dat het initiatief op zichzelf moet bestaan uit een park- of lijnopstelling. Evenmin schrijft de verordening voor dat de beoogde windturbines op het moment van de aanvraag en/of realisatie ervan deel uitmaakt van een bestaande park- of lijnopstelling. De verordening beoogd enkel te waarborgen dat de windturbines – nu dan wel in de toekomst – deel gaat uitmaken van een park- of lijnopstelling.

Eemshaven West

Direct ten westen van het besluitgebied is Vattenfall voornemens het windpark Eemshaven West te ontwikkelen. Hiervoor is reeds een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld, die op 3 november 2020 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. De NRD vormt het vertrekpunt voor het opstellen van het milieueffectrapport (MER), dat momenteel wordt opgesteld. Het tussentijds resultaat van de MER (maart 2021) toont een zestal alternatieven voor de opstelling van windturbines in windpark Eemshaven-West. In alle gevallen kan gesteld worden dat beoogde windturbine onderdeel gaat uitmaken van een parkopstelling, omdat de beoogde windturbines direct grenzend aan fase 1 van het windpark wordt gerealiseerd en daarmee visueel onderdeel gaat uitmaken van het windpark. Voor vier van de zes alternatieven die beschouwd worden in het MER, geldt zelfs dat de beoogde windturbines geïntegreerd zullen worden in een lijnopstelling langs de dijk. Op grond daarvan kan geconcludeerd worden dat de beoogde windturbines in de nabije toekomst (naar verwachting wordt in 2023 gestart met de realisatie van windpark Eemshaven West) onderdeel gaan uitmaken van een park- en/of lijnopstelling. Niet onbelangrijk te vermelden is dat het besluitgebied is gelegen in het gebied dat is aangewezen voor fase 2 van windpark Eemshaven West. In vier van de zes genoemde alternatieven (die worden onderzocht in het MER) is een windmolen gepositioneerd ter plaatse van het voorliggende besluitgebied.

Bestaande windpark

Met de voorgenomen ontwikkeling van twee windturbines wordt voorgesorteerd op de ontwikkeling van windpark Eemshaven West. Maar zelfs wanneer dit windpark niet gerealiseerd wordt, kan gesteld worden dat de beoogde windturbines onderdeel zijn van het bestaande windpark in de Emmapolder. De windturbines in deze polder zijn (in een lijnopstelling) parallel aan de Middenweg en Eemspolderdijk gesitueerd, maar

worden door de kromming in deze structuren niet vanuit elke hoek als een lijnopstelling ervaren. Integendeel zelfs; bij grootschalige windturbineparken is op maaiveldniveau bijna nooit sprake van patroon- of figuurherkenning. Simpelweg omdat de schaal en afstand van de molens tot elkaar te groot is. Vanuit landschappelijk oogpunt moet daarom niet vanuit de positie(s) van de windturbine(s) geredeneerd worden, maar vanuit de posities van de waarnemers.

De beoogde nieuwe windturbines worden met name waargenomen vanuit de Dwarsweg (ten zuiden van het besluitegebied), waar de dichtstbijzijnde woningen zijn gelegen. Vanuit het zuiden bezien zullen de beoogde windturbines vanwege de grote afstand (> 1 kilometer) op gaan in het bestaande beeld met windturbines langs de Middenweg en Eemspolderdijk. Door de grote afstand is namelijk sprake van één waarnemingsveld, waarbij er nauwelijks diepte op maaiveldniveau wordt ervaren. De voet van een object op 500 meter afstand lijkt bijna op dezelfde lijn te staan als de voet van een object op 1 kilometer afstand. Visueel zullen de beoogde nieuwe windturbines dus volledig op gaan in het bestaande windpark. Ook vanaf de Meeuwenstaartweg (ten oosten van het besluitgebied) bezien zullen de beoogde windturbines onderdeel worden van het bestaande ensemble van windturbines. Vanwege de kromming in de lijnstructuur (Middenweg) en grote afstand tot het besluitgebied, wordt geen diepte meer ervaren en lijken de nieuwe windturbines in lijn te staan met de bestaande windturbines langs de Middenweg.

Enkel op korte afstand van het besluitgebied zal zichtbaar worden dat beoogde windturbines niet 'in lijn' staan met de bestaande windturbines. Vanwege de nabijheid is echter geen patroon meer herkenbaar, omdat de afzonderlijke windmolens niet meer in één beeld gevangen kunnen worden.

Gelet op het voorgaande zullen de beoogde windturbines (visueel) onderdeel gaan uitmaken van de bestaande lijnopstellingen langs de Middenweg en Eemspolderdijk. Vanwege de kromming in deze lijnstructuren zullen de bestaande windturbines vanuit de meeste standpunten als een parkopstelling worden ervaren. Omdat de windturbines van de initiatiefnemer op korte afstand van de bestaande windturbines c.q. lijnopstellingen worden gesitueerd, kan gesteld worden dat de beoogde windturbines visueel en gevoelsmatig deel gaan uitmaken van een park- en/of lijnopstelling. Dit beeld zal versterkt worden wanneer het windpark Eemshaven West (fase 1) wordt gerealiseerd. De beoogde windturbines zijn dan feitelijk in de oksel van twee parkopstellingen gesitueerd en zal daar geheel in op gaan. Zodoende wordt geconcludeerd dat voldaan wordt aan artikel 2.41.4 sub a van de provinciale verordening.

Conclusie

Het provinciale beleid vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

3.3 Regionaal beleid

3.3.1 Ontwikkelingsvisie Eemsdelta 2030

In september 2013 is de 'Ontwikkelingsvisie Eemsdelta 2030; Samen denken, samen doen' vastgesteld. Aan het tot stand komen van de Ontwikkelingsvisie hebben verschillende instellingen meegewerkt: de provincie Groningen, de gemeenten Delfzijl, Eemsum, Appingedam en Loppersum (hierna: DEAL-gemeenten), de Waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, het Rijk, LTO Noord, Milieufederatie Groningen en Groningen Seaports. Met de Ontwikkelingsvisie wordt gewerkt aan een veilige en duurzaam ingerichte Eemsdeltaregio in 2030, waarbinnen sprake is van een aantrekkelijk woonklimaat en een goede balans tussen economie en ecologie. Meer specifiek vervult de Ontwikkelingsvisie twee functies, namelijk:

- 1 Het aanjagen van ontwikkelingen en functies in de regio.
- 2 Het sturen en ordenen hiervan.

Toetsing

In de visie wordt de ambitie uitgesproken om de Eemsdelta een koploper te laten zijn wat betreft duurzame economie en groene energievoorziening. Daarom worden onder andere duurzame economische activiteiten gestimuleerd waarbij op energiegebied een verschuiving plaatsvindt van fossiele opwerking naar meer duurzame en decentrale energieproductie. Met voorliggend project wordt aan deze ambitie een concrete bijdrage geleverd.

Conclusie

Het regionale beleid vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

3.4 Gemeentelijk beleid

3.4.1 Toekomstvisie Ruimte

De gemeente Het Hogeland is op 1 januari 2019 als fusiegemeente ontstaan vanuit de voormalige gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum. Na het besluit in 2016 om tot deze fusie over te gaan, is gestart met het opstellen van een toekomstvisie waarin een ontwikkelingsrichting is opgenomen voor de vormgeving van de nieuwe gemeente. De toekomstvisie is mede tot stand gekomen met de inbreng van inwoners, belangenbehartigers, ondernemers, bestuurders, raadsleden en ambtenaren. In de toekomstvisie is aandacht besteed aan de gemeentelijke organisatie, maar zijn ook potenties genoemd waar de gemeente zich in de eerste periode op moet gaan richten. Het gaat om de volgende potenties:

- Wonen en werken: sterke dorpen, buurtschappen en kernen.
- Demografie: op veranderingen anticiperen.
- Voorzieningen: keuzes maken.
- Leefomgeving: school, heel en veilig.
- Aardbevingen: schadeherstel en vernieuwing.
- Zorg: een brede, integrale aanpak.
- Energietransitie en duurzaamheid: stimuleren en faciliteren.
- Economie en werkgelegenheid: een stimuleren ondernemersklimaat.
- Groei en dynamiek: kansen en mogelijkheden.

Toetsing

Voorliggend project raakt de in de toekomstvisie genoemde potentie op het gebied van energietransitie en duurzaamheid. De toekomstvisie noemt dat de aardbevingen en klimaatverandering de schaduwzijde vormen van het gebruik van fossiele brandstoffen. Daarom is het stimuleren en faciliteren van de energietransitie een speerpunt van het beleid van de gemeente Het Hogeland. De beoogde windmolens leveren een concrete bijdrage aan het waarmaken van de beoogde energietransitie en sluit dan ook aan bij de genoemde potentie uit de gemeentelijke toekomstvisie.

Conclusie

Het gemeentelijk beleid vormt geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

4 Milieu- en omgevingsaspecten

4.1 Milieueffectrapportage

Algemeen

Voor plannen en activiteiten, die mogelijk belangrijke nadelige gevolgen hebben voor het milieu, kan het noodzakelijk zijn dat een milieueffectrapport wordt opgesteld. In hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer en in het Besluit milieueffectrapportage is dit geregeld. Er is een m.e.r.-plicht voor plannen (planMER) en een m.e.r.-plicht voor besluiten. Een plan is plan-m.e.r.-plichtig als het plan kaders stelt voor m.e.r.-plichtige activiteiten.

Toetsing

Voorliggend project richt zich op de realisatie van twee windturbines met een maximaal vermogen van 5,6 MW. In het besluit m.e.r. is de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark opgenomen als activiteit. Een windturbinepark is volgens het Besluit m.e.r. een park bestaande uit ten minste drie windturbines. In geval sprake is van twintig of meer windturbines geldt dat sprake is van de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapportage. Een m.e.r.-beoordeling is vereist vanaf tien windturbines of bij een vermogen van 15 megawatt of meer. Verder wordt opgemerkt dat voor de totstandkoming van de Structuurvisie Eemsmond - Delfzijl een MER is opgesteld, waarbinnen de ontwikkeling van het Windpark Eemshaven-West één van de vijftien ruimtelijke projecten was die onderzocht is op milieueffecten. Dit project is een initiatief binnen de realisatie van het Windpark Eemshaven-West. Uit de MER volgt dat het voorkeursalternatief uitvoerbaar is. Gelet op de aard en omvang van de beoogde ontwikkeling en de resultaten van de eerder uitgevoerde MER wordt gesteld dat er geen sprake is van de realisatie van een windturbinepark.

Conclusie

Een nadere beoordeling in een (vormvrije) m.e.r.-beoordeling of plan-m.e.r. is niet noodzakelijk.

4.2 Bodem

Algemeen

Voor iedere ruimtelijke ontwikkeling moet in verband met de uitvoerbaarheid een reëel beeld aanwezig zijn van de bodem- en grondwaterkwaliteit. Uitgangspunt is dat de bodem- en grondwaterkwaliteit geschikt moeten zijn voor de beoogde functies.

Toetsing

Er zijn geen indicaties dat er binnen het besluitgebied sprake is van bodem- en/of grondwatervervuiling. Het grondverzet in verband met de aanleg van de windturbines is beperkt. Vrijkomende grond wordt binnen het besluitgebied verwerkt. Een verkennend bodemonderzoek wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Conclusie

Het aspect bodem vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.3 Bedrijven en milieuzonering

Algemeen

Indien door middel van een ruimtelijke ontwikkeling nieuwe, gevoelige functies mogelijk worden gemaakt, moet worden aangetoond dat een goed leefmilieu mogelijk kan worden gemaakt. Hierbij moet rekening worden gehouden met omliggende functies met een milieuzone. Anderzijds mogen omliggende bedrijven niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden aangetast door de realisatie van een nieuwe gevoelige functie.

Wat betreft de aanbevolen richtafstanden tussen bedrijvigheid en gevoelige functies is de VNG publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' (2009)² als leidraad voor milieuzonering gebruikt. In de VNG-publicatie zijn richtafstanden voor diverse omgevings- en gebiedstypen opgenomen. Het gaat onder andere om de volgende omgevings- en gebiedstypen: 'rustige woonwijk', 'rustig buitengebied' en 'gemengd gebied'.

In een rustige woonwijk en een rustig buitengebied komen vrijwel geen andere functies dan de woonfunctie voor. Gemengde gebieden betreffen gebieden die langs hoofdinfrastructuur liggen en/of gebieden met matige tot sterke functiemenging. In een dergelijk gebied komen direct naast woningen andere functies voor, zoals winkels, maatschappelijke voorzieningen horeca en kleine bedrijven. Ook lintbebouwing in het buitengebied met overwegend agrarische en andere bedrijvigheid kan als gemengd gebied worden beschouwd. Voor gemengde gebieden kunnen de richtafstanden worden verminderd. De afstand wordt gemeten vanaf het op de verbeelding aangeduide deel voor de bedrijfsmatige activiteit tot aan de gevel van nieuwe of bestaande gevoelige functies gelegen buiten betreffend perceel.

Toetsing

Het besluitgebied maakt onderdeel uit van een polderlandschap waarbinnen agrarisch grondgebruik in combinatie met windmolens de aanwezige functies zijn. Daarom wordt uitgegaan van het omgevingstype 'rustig buitengebied'. Er is immers niet tot nauwelijks sprake van verstoringen als gevolg van functies en/of verkeer. Het verlagen van de richtstanden is in deze situatie dan ook niet aan de orde. In de VNG-publicatie is het volgende voor windmolens opgenomen:

Windmolens:	Geur	Stof	Geluid	Gevaar	Milieucategorie
- wiekdiameter 20 m	0	0	100	30	3.2
- wiekdiameter 30 m	0	0	200	50	4.1
- wiekdiameter 50 m	0	0	300	50	4.2

Aangezien de beoogde windmolens een maximale wiekdiameter heeft van 150 meter moet in ieder geval uitgegaan worden van een indicatieve richtafstand van 300 meter wat betreft het aspect geluid en 50 meter wat betreft het aspect gevaar. De afstand tussen de beoogde windmolens en gevoelige functies is meer dan 2.000 meter. Gelet op deze afstand is de verwachting dat omliggende gevoelige functies geen hinder zullen ervaren van de toekomstige windmolens. In het kader van een goede ruimtelijke ordening is daarentegen toch onderzoek uitgevoerd naar de aspecten geluid en gevaar. Het aspect geluid wordt hierna beschreven en het aspect gevaar komt in de paragraaf externe veiligheid aan bod.

² VNG publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering', 2009.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is een akoestisch onderzoek³ uitgevoerd naar de geluidhinder van de te realiseren windmolens op gevoelige bestemmingen in de omgeving. In het onderzoek zijn de geluidcontouren van de gemiddelde geluidbelasting van 47 dB(A) L_{den} en 41 dB(A) L_{night} van de windmolens bepaald. Geluidgevoelige objecten zoals woningen moeten volgens de Nederlandse wetgeving (Activiteitenregeling) omtrent windturbinegeluid buiten deze geluidscontouren staan. Voor de geluidberekeningen is aangenomen dat er geen stilstandregeling is getroffen en dat de windturbine operationeel is in Mode 0, resulterend in de hoogste geluidsbelasting. Daarnaast is er geen rekening gehouden met cumulatie van geluid van nabijgelegen windturbines. De navolgende afbeeldingen geven de geluidcontouren weer, waaruit volgt dat er geen geluidgevoelige functies binnen de contouren aanwezig zijn. Dit maakt dat het goed woon- en leefklimaat van omliggende gevoelige functies niet in gevaar komt als gevolg van de beoogde windmolen.

Geluidcontour 47 dB(A) L_{night} (Bron: Guidhouse WTTS B.V.).

³ Guidhouse WTTS B.V. (2021). Noise and Shadow contour lines calculation for Westmolen and Noordmolen. 1 juli 2021.

Geluidcontour 41 dB(A) Night (Bron: Guidhouse WTTS B.V.).

Conclusie

Het aspect bedrijven en milieuzonering vormt geen belemmering voor dit project.

4.4 Externe veiligheid

Algemeen

Het aspect externe veiligheid betreft het risico op een ongeval waarbij een gevaarlijke stof aanwezig is. Deze gevaarlijke stoffen kennen twee verschillende bronnen. Dit zijn de stationaire bronnen (chemische fabriek, lpg-vulpunt) en de mobiele bronnen (route gevaarlijke stoffen). Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijke slachtoffers. Er wordt bij externe veiligheid onderscheid gemaakt in plaatsgebonden risico en groepsrisico.

Het plaatsgebonden risico mag in principe nergens groter zijn dan 1 op 1 miljoen (ofwel 10^{-6}). Dit is de kans dat een denkbeeldig persoon, die zich een jaar lang permanent op de betreffende plek bevindt (de plek waarvoor het risico is uitgerekend), dode-

lijk verongelukt door een ongeval. Deze kans mag niet groter zijn dan eens in de miljoen jaar. Elke ruimtelijke ontwikkeling wordt getoetst aan het plaatsgebonden risico van 10^{-6} als grenswaarde.

Het groepsrisico geeft de kans aan dat in één keer een groep mensen die zich in de omgeving van een risicosituatie bevindt, dodelijk door een ongeval wordt getroffen. Groepsrisico legt een relatie tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijke slachtoffers. Bij groepsrisico is het dan ook niet een contour die bepalend is, maar het aantal mensen dat zich gedurende een bepaalde periode binnen de effectafstand/het invloedsgebied van een risicovolle activiteit ophoudt. Welke kans nog acceptabel geacht wordt, is afhankelijk van de omvang van de ramp.

Toetsing

Voorliggend project voorziet niet in de realisatie van een (beperkt) kwetsbaar object. Wel dient bij de realisatie van windmolens vanuit het aspect externe veiligheid rekening te worden gehouden met afstandseisen tussen de windmolen en (beperkt) kwetsbare objecten, Rijkswegen, hoogspanningslijnen en risicobronnen als buisleidingen en inrichtingen met gevaarlijke stoffen. Op basis van het Handboek Risicozonering Windturbines (HRW) worden de volgende ongeval scenario's bij een windturbine onderscheiden:

- breuk van een windturbineblad;
- omvallen van een windturbine door mastbreuk;
- naar beneden vallen van de gondel en/of de rotor;
- het naar beneden vallen van kleine onderdelen.

Raadpleging van de provinciale risicokaart wijst uit dat er in de directe nabijheid van het besluitgebied geen risicobronnen aanwezig zijn (zie navolgende afbeelding).

Uitsnede digitale risicokaart inclusief weergave besluitgebied (paarse ster) en omliggende risicobronnen (Bron: risicokaart.nl).

Ook bevinden de dichtstbijzijnde kwetsbare objecten zich op meer dan twee kilometer afstand en zijn er geen Rijkswegen en hoogspanningslijnen in de nabijheid van het besluitgebied aanwezig. In alle mogelijke scenario's zullen er geen delen van de

windmolen buiten een afstand van 300 meter ten opzichte van de fundering op dit grondoppervlakte kunnen landen. Burgers zijn hierdoor volledig beschermd tegen gevaarlijke omstandigheden.

Conclusie

Het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.5 Slagschaduw

Algemeen

Windturbines veroorzaken als gevolg van de draaiende rotor een bewegende schaduw, de zogenoemde slagschaduw. Het is bekend dat dit op bepaalde plaatsen en onder bepaalde omstandigheden tot een hinderlijke wisseling van lichtsterkte kan zorgen. De mate van hinder wordt door verschillende factoren bepaald, zoals door de frequentie van passeren, de blootstellingsduur en door de intensiteit van de wisselingen in lichtsterkte. Daarnaast is de mate waarin de hinder optreedt ook afhankelijk van de opstelling. De afstand van de blootgestelde locatie tot de windturbine, de stand van de zon, de weersomstandigheden en het al dan niet draaien van de windturbine zijn bepalende aspecten voor de duur van de periode waarin slagschaduw optreedt (slagschaduwduur). Flikkering bij windturbines is gerelateerd aan de draaisnelheid van de windturbinebladen. Slagschaduw met flikkerfrequenties vanaf 2,5 Hz wordt als extra hinderlijk ervaren en kan schadelijk zijn.

Voor het aspect slagschaduw verwijst het Activiteitenbesluit naar de Activiteitenregeling milieubeheer. Hierin is in artikel 3.12 het volgende opgenomen:

Artikel 3.12

1. Ten behoeve van het voorkomen of beperken van slagschaduw en lichtschittering is de windturbine voorzien van een automatische stilstandvoorziening die de windturbine afschakelt indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten voorzover de afstand tussen de windturbine en de gevoelige objecten minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw kan optreden en voorzover zich in de door de slagschaduw getroffen uitwendige scheidingsconstructie van gevoelige gebouwen of woonwagens ramen bevinden. De afstand geldt van een punt op ashoogte van de windturbine tot de gevel van het gevoelige object.
2. Het bevoegd gezag kan met betrekking tot het in werking hebben van een windturbine aanvullend maatwerkvoorschriften stellen ten behoeve van het voorkomen of beperken van hinder door slagschaduw indien het eerste lid in een specifiek geval niet toereikend is.

De bepaling lid 1 uit artikel 3.1.2 van de Activiteitenregeling milieubeheer kan worden vertaald in een maximaal toelaatbare slagschaduwduur van 5u40. Deze maatstaf wordt gebruikt als uitgangspunt om te bepalen of er wel of niet sprake is van negatieve effecten.

Toetsing

Ten behoeve van voorliggend project is een onderzoek naar slagschaduw uitgevoerd⁴. De navolgende afbeelding geeft de resultaten weer. Op de afbeelding zijn de slagschaduw contourlijnen voor 0u en voor 5u40 per jaar weergegeven. De maximale bovengrens van 5u40 per jaar is voorgeschreven door het Activiteitenbesluit (artikel 3.14). Voor de slagschaduwberekening is uitgegaan van de volgende gegevens:

- Het statistische aantal zonuren per dag.
- De draairichting van de windturbine. Immers een turbine geeft slagschaduw op een groter oppervlak wanneer deze loodrecht op de zon gedraaid staat.
- De windsnelheid. Immers, voor een erg lage of juist erg hoge windsnelheid is de windturbine niet operationeel. De Vestas V162-5.6 heeft een cut-in windsnelheid van 3 m/s en een cut-out windsnelheid van 25 m/s.

De gegevens van het nabijgelegen weerstation in Norderney (periode 1980-1993) zijn gebruikt voor de zonneshijnstatistiek. De windrichting en windsnelheid op ashoogte zijn verkregen op basis van historische gemodelleerde mesoschaal windklimaat data (ERA5) (februari 2004 tot en met januari 2020). Draairichting en operationele uren van de windturbine zijn niet berekend op basis van windmetingen op de locatie. Uit het onderzoek volgt dat er geen gevoelige functies binnen de slagschaduwcontouren aanwezig zijn. Een goed woon- en leefklimaat is voor omliggende gevoelige functies wat betreft slagschaduw dan ook gewaarborgd.

Resultaten slagschaduw (Bron: Guidhouse WTTS B.V.).

⁴ Guidhouse WTTS B.V. (2021). Noise and Shadow contour lines calculation for Westmolen and Noordmolen. 1 juli 2021.

Conclusie

Het aspect slagschaduw vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit project.

4.6 Geluid

Algemeen

De mate waarin het geluid onder andere het woonmilieu mag belasten, is geregeld in de Wet geluidhinder (Wgh). In het kader van het bestemmingsplan moet volgens de Wgh worden aangetoond dat gevoelige functies, zoals een woning, een aanvaardbare geluidsbelasting hebben als gevolg van omliggende (spoor)wegen en industrieterreinen. Indien nieuwe geluidsgevoelige functies worden toegestaan, stelt de Wgh de verplichting akoestisch onderzoek te verrichten naar de geluidsbelasting ten gevolge van omliggende (spoor)wegen en industrieterreinen.

Toetsing

Het plan betreft de ontwikkeling van twee windmolens. Een windmolen is geen geluidgevoelige functie, volgens de definitie van de Wgh. Hierdoor is het uitvoeren van een akoestisch onderzoek niet nodig. Wel zullen de toekomstige windmolens geluidseffecten teweegbrengen richting de omgeving. In de paragraaf 'Bedrijven en Milieuzoneering' wordt hier verder op ingegaan en vindt er een afweging plaats ten aanzien van een goed woon- en leefklimaat.

Conclusie

Het aspect geluid vormt een belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit project.

4.7 Luchtkwaliteit

Algemeen

Eisen met betrekking tot luchtkwaliteit zijn verankerd in de Wet milieubeheer hoofdstuk 5, titel 5.2 en vormen een implementatie van diverse Europese richtlijnen omtrent luchtkwaliteit waarin onder andere grenswaarden voor vervuilende stoffen in de buitenlucht zijn vastgesteld ter bescherming van mens en milieu. In Nederland zijn stikstofdioxide (NO_2) en zwevende deeltjes als PM_{10} (fijn stof) de maatgevende stoffen waar de concentratieniveaus het dichtst bij de grenswaarden liggen. Overschrijdingen van de grenswaarden komen, uitzonderlijke situaties daargelaten, bij andere stoffen niet voor. Vanaf 1 januari 2015 dient het bevoegd gezag de luchtkwaliteit ook te toetsen aan de grenswaarde voor $\text{PM}_{2,5}$. Op basis van onderzoek door het Planbureau voor de Leefomgeving kan worden gesteld dat als aan de grenswaarden voor PM_{10} wordt voldaan, ook aan de grenswaarde voor $\text{PM}_{2,5}$ wordt voldaan.

Hoewel de luchtkwaliteit de afgelopen jaren flink is verbeterd kan Nederland niet voldoen aan de luchtkwaliteitseisen die in 2010 van kracht zijn geworden. De EU heeft Nederland derogatie (uitstel) verleend op grond van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Dit betreft een gemeenschappelijke aanpak van het Rijk en diverse regio's om samen te werken aan een schonere lucht waarbij ruimte wordt geboden aan noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Plannen die in betekende mate bijdragen aan luchtverontreiniging worden opgenomen in een gebiedsge-

richt programma van het NSL. Het maatregelenpakket in het NSL is hiermee in evenwicht en zodanig dat op termijn de luchtkwaliteit in heel Nederland onder de grenswaarden ligt. Plannen die 'niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan luchtverontreiniging hoeven niet langer individueel getoetst te worden aan de Europese grenswaarden aangezien deze niet leiden tot een significante verslechtering van de luchtkwaliteit. Deze grens is in de AMvB NIBM gelegd bij 3% van de grenswaarde van een stof: Voor NO₂ en PM₁₀ betekent dit dat aannemelijk moeten worden gemaakt dat het project tot maximaal 1,2 µg/m³ verslechtering leidt. Voor een aantal functies (o.a. woningen, kantoren, tuin- en akkerbouw) is dit gekwantificeerd in de ministeriële regeling NIBM.

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening wordt afgewogen of het aanvaardbaar is het project op deze plaats te realiseren. Hierbij kan de blootstelling aan luchtverontreiniging een rol spelen, ook als het project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Er is sprake van een significante blootstellingsduur als de verblijfsduur die gemiddeld bij de functie te verwachten is een aanzienlijk deel van de dag betreft. Volgens de toelichting op de Regeling Beoordeling luchtkwaliteit is dit onder andere het geval bij een woning, school of sportterrein.

Gevoelige bestemmingen, zoals scholen, kinderdagverblijven, bejaarden- en zorgtehuizen genieten op grond van de gelijknamige AMvB extra bescherming. Substantiële uitbreiding of nieuwvestiging binnen 50 meter van een provinciale weg of 300 meter van een Rijksweg is alleen toegestaan als de concentraties luchtvervuilende stoffen zich onder de grenswaarden bevinden waardoor geen onacceptabele gezondheidsrisico's optreden.

Toetsing

Voorliggend project voorziet in de realisatie van twee windmolens. Windmolens produceren elektriciteit zonder uitstoot van stoffen. Door de windmolens kan elders gekozen worden de energieproductie via de verbranding van fossiele brandstoffen in te perken. Op deze wijze levert dit project een bijdrage aan het verminderen van de uitstoot van fijn stof die vrijkomt bij de opwekking van elektriciteit met fossiele brandstoffen. Verkeer van en naar de windmolens zal zeer beperkt zijn en zich richten op onderhoud en service. Daarom draagt dit project niet in betekenende mate bij aan de verslechtering van de luchtkwaliteit.

Conclusie

Het aspect luchtkwaliteit vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van onderhavig project.

4.8 Water

Rijksbeleid

Het Nationaal Waterplan 2016-2021 is op 10 december 2015 vastgesteld. Het Nationaal Waterplan geeft de hoofdlijnen, principes en richting van het nationale waterbeleid in de planperiode 2016-2021, met een vooruitblik richting 2050. Het kabinet speelt proactief in op de verwachte klimaatveranderingen op lange termijn, om overstromingen te voorkomen.

In het Nationaal Waterplan 2016-2021 staan de volgende ambities centraal:

- Nederland blijft de veiligste delta in de wereld.
- Nederlandse wateren zijn schoon en gezond en er is genoeg zoetwater.
- Nederland is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht.
- Nederland is en blijft een gidsland voor watermanagement.
- Nederlanders leven waterbewust.

Het kabinet zet de veranderingen in het waterveiligheidsbeleid voort en zal hiertoe een wetsvoorstel met nieuwe normen voor de primaire keringen voorbereiden.

Nieuwe normen zijn nodig, omdat de huidige eisen aan primaire keringen grotendeels uit de jaren zestig van de vorige eeuw dateren. Sindsdien zijn het aantal mensen en de economische waarde achter de dijken toegenomen. Ook is nieuwe kennis beschikbaar gekomen over de werking van de keringen en de gevolgen van overstromingen. De doelen op het gebied van waterveiligheid zijn omgerekend naar normspecificaties voor de keringen. Deze zijn niet meer gebaseerd op dijkkringen, maar op dijktrajecten. Elk dijktraject krijgt een norm-specificatie die past bij de gevolgen in dat specifieke gebied. De normspecificaties zijn ingedeeld in zes klassen, waarbij de overstromingskans varieert van 1/300 per jaar tot 1/100.000 per jaar.

Het Rijk onderkent het belang van verbinden van ruimte en water. Bij het aanpakken van wateropgaven en de uitvoering van watermaatregelen vindt daarom afstemming plaats met andere relevante ruimtelijke opgaven en maatregelen in het gebied, zodat scope, programmering en financiering zo veel mogelijk op elkaar aansluiten of, beter nog, elkaar versterken. Het kabinet streeft daarbij ook naar integrale combinaties, waarbij ruimtelijke inrichting een belangrijke rol speelt bij het oplossen van wateropgaven. Omgekeerd is het van belang om bij ruimtelijke opgaven vroegtijdig rekening te houden met wateropgaven en de veerkracht van watersystemen. De gewenste betere verbinding tussen water en ruimte geldt voor alle opgaven op het gebied van waterveiligheid, zoetwater en waterkwaliteit.

Provinciaal beleid

De Omgevingsvisie van de provincie Groningen bevat verschillende ambities op het gebied van water. Binnen deze ambities wordt ingegaan op de hoofdaspecten waterveiligheid en schoon en voldoende water. Waterveiligheid richt zich op de kustverdediging, het regionaal systeem en een waterrobuuste inrichting. Het aspect schoon en voldoende water heeft betrekking op het oppervlaktewater en het grondwater in de provincie Groningen.

Waterschapbeleid Noorderzijlvest

Het beleid van waterschap Noorderzijlvest is verwoord in het Waterbeheerprogramma 2016 - 2021 en in de Notitie Water en Ruimte 2013. De ruimtelijke zonering van de provincie heeft het waterschap vertaald naar een eigen zonering met water als belangrijkste element. Het waterschap benadrukt in haar functiezonering de volgende aspecten: de hoogte van de waterpeilen en het gewenste grondwaterregime (GGOR), een optimale wateraanvoer en -afvoer (waterkwantiteit), de waterkwaliteit voor verschillende functies en de inpassing van water in het landschap.

Toetsing

Waterveiligheid

Het besluitgebied ligt op nabije afstand van een waterkering (Emmapolderdijk), maar de windmolens worden buiten de beschermingszone van de waterkering gerealiseerd. Omdat de windmolens buiten de beschermingszone van de waterkering worden gerealiseerd, wordt het belang van de waterveiligheid niet in gevaar gebracht.

Waterkwaliteit

Het besluitgebied maakt geen onderdeel uit van een grondwaterbeschermingsgebied. Daarbij komt dat er met de beoogde windmolens geen sprake zal zijn van activiteiten die van invloed kunnen zijn op de kwaliteit van het water in en rondom het besluitgebied.

Waterberging

In onderhavige situatie zal sprake zijn van een geringe toename aan verharding van circa 400 m² per windmolen. Gelet op het feit dat het besluitgebied is gelegen in een groene/agrarische setting, geldt de verwachting dat er voldoende mogelijkheden zijn het hemelwater via een natuurlijke weg in de bodem te laten infiltreren en er geen watercompensatie hoeft plaats te vinden.

Conclusie

Het aspect water vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.9 Natuur

Algemeen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het besluitgebied. Vanaf 1 januari 2017 geldt hiervoor de Wet natuurbescherming. Deze wet beschermt bepaalde plant- en diersoorten, natuurgebieden en bossen. Voordat ontwikkelingen mogen plaatsvinden, moet worden aangetoond dat in het kader van de huidige natuurwet- en regelgeving van een negatief effect geen sprake is, dan wel dat daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing kan worden verkregen.

Toetsing

Voor het aspect natuur zijn de onderwerpen gebiedsbescherming, soortenbescherming en beschermde houtopstanden van belang. Voor dit project worden deze achtereenvolgens behandeld.

Gebiedsbescherming

In het kader van de totstandkoming van de Structuurvisie Eemsmond - Delfzijl is een MER opgesteld, waarin 15 ruimtelijke projecten in de Eemsdelta zijn onderzocht. Eén van de projecten betrof de realisatie van het windpark Eemshaven-West, waar voorliggend initiatief onderdeel van uitmaakt. Uit de MER volgt dat significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten, evenals de aantasting van NNN-gebieden en stiltegebieden.

Aangezien het besluitgebied zich op zeer nabije afstand van Natura 2000-gebied Waddenzee ligt, is een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied en eventuele andere Natura 2000-gebieden vanwege een mogelijke toename in stikstofdepositie door de realisatie van de ruimtelijke ontwikkeling in het besluitgebied niet uit te sluiten. Daarom zijn in een onderzoek stikstofdepositie⁵ stikstofberekeningen in AERIUS uitgevoerd voor de aanlegfase. Uit de berekeningen blijkt dat er geen rekenresultaten hoger zijn dan 0,00 mol/ha/j op de stikstofgevoelige habitattypen in de omliggende Natura 2000-gebieden. Er zijn daardoor geen nadelige milieueffecten te verwachten op de omliggende Natura 2000-gebieden.

Soortenbescherming

In de MER voor de hiervoor genoemde structuurvisie is eveneens gekeken naar beschermde soorten. Daaruit volgt dat de staat van instandhouding van beschermde soorten niet zondermeer kan worden gegarandeerd, maar dat het geen belemmering vormt voor de uitvoerbaarheid van de verschillende ruimtelijke ontwikkelingen die in de MER in ogenschouw zijn genomen. Genoemd wordt dat de effecten zijn te voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen en dat het monitoren van vogelslachtoffers als gevolg van de windparken een belangrijke randvoorwaarde vormt.

Volgens recente jurisprudentie van de Raad van State (13 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:803 inzake Windpark Westerse Polder) is het, anders dan voorheen wel werd gedacht, niet verplicht om voor het verkrijgen van een ontheffing voor soortenbescherming aan te haken bij de omgevingsvergunning. De benodigde toestemming wat betreft de Wet natuurbescherming kan afzonderlijk worden aangevraagd ná de aanvraag omgevingsvergunning, zolang de initiatiefnemer bij de aanvraag omgevingsvergunning maar aan kan tonen dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat over de benodigde vergunning/ontheffing ingevolge de Wet natuurbescherming kan worden verkregen. Gelet op de resultaten van de eerder opgestelde MER is de verwachting dat daar in voorliggende situatie sprake van is.

Beschermde houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

Conclusie

Met inachtneming van het voorgaande vormt het aspect natuur geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit project.

4.10 Archeologie

Algemeen

Door ondertekening van het verdrag van Valletta (1992) heeft Nederland zich verplicht om bij ruimtelijke planvorming nadrukkelijk rekening te houden met het niet-zichtbare deel van cultuurhistorisch erfgoed, te weten de archeologische waarden. In de Erfgoedwet is

⁵ SAB (2021). Onderzoek stikstofdepositie Uithuizermeeden, windmolens. Projectnummer: 200109.01. 28 juni 2021.

geregeld hoe met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden moet worden omgegaan. Het streven is om deze belangen tijdig bij het plan te betrekken. Bij ingrepen waarbij de ondergrond wordt geroerd, dient te worden aangetoond dat de eventueel aanwezige archeologische waarden niet worden aangetast.

Toetsing

In het ter plaatse geldende bestemmingsplan is voor het besluitgebied geen archeologische dubbelbestemming opgenomen. Uit de toelichting van het bestemmingsplan volgt dat in de jonge aanwaspolders ten noorden van de Oude Dijk geen archeologische waarden worden verwacht. Het besluitgebied bevindt zich ten noorden van de Oude Dijk, waardoor er geen archeologische waarden in het besluitgebied worden verwacht en het uitvoeren van archeologisch onderzoek niet noodzakelijk is.

Conclusie

Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit project.

4.11 Cultuurhistorie

Algemeen

Op grond van artikel 3.1.6, vijfde lid, onderdeel a van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moeten naast de in de grond aanwezige of te verwachten monumenten ook cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij het vaststellen van bestemmingsplannen.

Toetsing

In of rondom het besluitgebied zijn geen monumenten aanwezig. Wel maakt het besluitgebied onderdeel uit van een polderlandschap dat wordt gekenmerkt door aanwezige lijnenpatronen en het grootschalige en open karakter. Door de windmolens qua positie op nabije afstand van het lijnvormige element van de Emmapolderdijk te positioneren blijven de huidige kenmerken van het landschap overeind.

Conclusie

Het aspect cultuurhistorie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

4.12 Verkeer en parkeren

Verkeer

Onderhavige ontwikkeling voorziet in de realisatie van twee windmolens. Een windmolen kent een zeer beperkte verkeersaantrekkende werking, die enkel voortkomt uit bezoekers op het gebied van service en onderhoud. Deze bezoekers kunnen daarvoor gebruik maken van de huidige infrastructuur in het gebied, zoals de Middenweg en de Emmapolderdijk.

Parkeren

Bij de beide windmolens zal één parkeerplaats gerealiseerd worden, zodat het voertuig van onderhoudspersoneel op deugdelijke wijze geparkeerd kan worden in het besluitgebied.

Conclusie

De aspecten verkeer en parkeren vormen geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit project.

5 Uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

Op basis van artikel 3.1.6, lid 1, sub f van het Besluit ruimtelijke ordening dient bij de voorbereiding van een ruimtelijke procedure onderzoek plaats te vinden naar de (economische) uitvoerbaarheid van het plan. De ontwikkelingen die concreet mogelijk worden gemaakt door de ruimtelijke procedure moeten (economisch) uitvoerbaar zijn, omdat er anders sprake is van een oneigenlijke bestemming.

Het voorliggende project wordt gerealiseerd op particulier initiatief. Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer hebben een anterieure overeenkomst gesloten waarin de rechten en plichten van zowel de ontwikkelaar als het bevoegd gezag zijn aangegeven, alsmede de definitieve regeling van kostenverhaal. Met deze overeenkomst is het project verzekerd van kostendekking, het opstellen van een exploitatieplan is daarom overeenkomstig artikel 6.12, lid 2 onder a. van de Wet ruimtelijke ordening niet nodig. Gesteld kan worden dat er geen verplichting is om tegelijkertijd met de ruimtelijke procedure een exploitatieplan op te stellen.

De economische uitvoerbaarheid van dit project is hiermee aangetoond.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

5.2.1 Overleg en inspraak

Op grond van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening voert het college van burgemeester en wethouders, dat belast is met de voorbereiding van een ruimtelijke procedure, overleg met andere bestuursorganen van bijvoorbeeld buurgemeenten, het waterschap en de provincie.

Het overleg tussen de bestuurlijke instanties dient in een redelijke verhouding te staan tot de aard en omvang van de ontwikkeling. Het overleg dient dan ook beperkt te blijven tot die overheidsinstanties waarmee overleg werkelijk noodzakelijk is om te voorkomen dat de taak of verantwoordelijkheid van het andere overheidsorgaan ontoelaatbaar wordt beperkt, of dat het door dat orgaan te behartigen belang aantoonbaar wordt benadeeld.

In deze paragraaf of in een bijlage bij deze ruimtelijke onderbouwing zullen de resultaten van het overleg worden samengevat en van een antwoord worden voorzien.

5.2.2 Zienswijzen

Het ontwerpbesluit zal voor een periode van zes weken voor een ieder ter inzage gelegd worden. Een ieder kan in deze periode zienswijzen indienen. In deze paragraaf of in een bijlage bij deze ruimtelijke onderbouwing zullen de binnengekomen zienswijzen worden samengevat en van een antwoord worden voorzien.